

2-5 *Římskou církev... zachovávejte a číňte*: Consilium doctorum facultatis theologiae (Dobré zdání doktorů teologické fakulty pražské university z 6. února 1413; Palacký, Documenta 478) – 34 *meziřádková glosa*: součást díla Glossa ordinaria, výkladu Písma sestaveného z výroků církevních Otců a ustáleného od 12. stol. (Biblia cum glossis, Basilej 1480, t. IV, k Mat. 23,3) – 37-39: Pseudo-Chrysostomus, Opus imperfectum in Matthaem (Nedokončený výklad na Matoušovo evangelium; PG 56, 877) – 39-42: Augustinus, In Ioannis evangelium tractatus (Výklad evangelia Janova; PL 35,1965) – 46 *A to vyplývá i z předchozí kapitoly...*: Hus odkazuje k 20. kap. svého spisu, kde vyložil místo z Matouše 15,2 (Thomson 188) – 50 *výrok... Jeronýma*: v 16. kap. vyložil Hus výrok Jeronýmův adresovaný podle Dekretu Graciánova (Friedb. 1,970) papeži Damasovi, ve skutečnosti však určený Augustinovi – 56 *ze začátku třinácté kapitoly*: Thomson s. 101-102 – 57 *list blaženého Bernarda*: v 19. kap. uvedl Hus obšírný výpis z Listu mnichu Adamovi od Bernarda z Clairvaux (Epistola ad Adam monachum; PL 182, 95) – 59-61: Consilium doctorum, v. pozn. k ř. 2-5 (Palacký, Documenta 480) – 82-83: Epistola ad Adam monachum (PL 182,95) – 98 *Benedikt*: Benedikt z Nursie († asi 550), zakladatel benediktýnské řehole, které se přidržel o osm století později ještě i Bernard – 114 *v Klementínách*: v církevním zákoníku papeže Klimenta V. ze zač. 14. stol. (Friedb. 2,1152 a 1153) – 125-128: Dekret Graciánův (Friedb. 1, 518-519) – 130 *cařhradský synod*: šestý kánon konstantinopolského synodu z r. 381 (Fr. Lauchert, Die Kanone der altchristlichen Concilien, Lipsko 1896, s. 85-86) – 137 *Justinian*: byzantský císař († 565), původce kodifikace římského práva (Justinianův kodex) – 143-148: Dekret Graciánův (Friedb. 1, 519) – 149 *Neminem*: Dekret Graciánův: „Nikdo nemá být pohnán z provincie jedné do druhé, z jednoho hrabství do druhého, leč na předvolání soudce, a to tak, že žalobce se musí dostavit k soudu, k němuž viník přísluší“ (Friedb. 1, 523-524) – 150 *člověk předvolaný*: Hus zde odůvodňuje své odmítnutí dostavit se před papežskou kurií, kam byl předvolán r. 1410 – 205 *vyhlášená klatba*: klatba pro nedostavení se před soud v Římě byla nad Husem vyhlášena v Praze 15. března 1411

POSTILA

Hlavním spísem z období Husova vyhnanství je česká *Postila, to jest Výklad svatých čtení nedělních*, dokončená 27. října 1413 na Kozím hrádku. V tomto díle vrcholí Husova činnost kazatelská i literární. Postilu, související s kazatelstvím, zpracoval tu jako útvar vysloveně literární, neboť mu nešlo o souhrn projevů určených ke kázání, nýbrž ke čtení. Obsahem je – jako v každé postile – výklad vybraných úryvků z evangelií (perikop), ale Hus sám na konci úvodu připomíná, že se snaží slova evangelií vyložit co nejsrozumitelněji a nejpochoptitelněji, „ač ne ovšem týmž obyčejem, jako káží“.

Husův postup při zpracování „literárních kázání“ je v podstatě stejný jako v tradičních kázáních proslovených před posluchači. V čelo dává znění příslušné části evangelia se svými výkladovými poznámkami (v rukopisech jsou nadepsány drobným písmem, my je tiskneme v souvislém textu v závorkách). Pak podává tzv. doslovný výklad, tj. objasňuje text evangelia slovo za slovem, větu za větou, a to pomocí odkazů na jiná místa v bibli anebo na výroky církevních autorit, jak bylo tehdy obvyklé, ale pro Husa je samozřejmě příznačný jejich výběr. Nakonec podává duchovní neboli přenesený výklad, tj. soustřeďuje se k tomu, co lze z příslušného místa vyložit pro životní praxi. Tu často připomíná živé otázky dne, a tak konkrétními připomínkami aktualizuje to, co mělo u dřívějších (a většinou i u pozdějších)

kazatelů charakter převážně abstraktní anebo nanejvýš alegorický. Husova Postila je však i dílo bojovné. Hus, zákrokem moci zbavený možnosti působit na své posluchače z kazatelny, sáhl k literární formě a tak ukázal, že pravdu, o níž mluví ve Výkladu (zde na s. 142), není možno umlčet. Svou Postilou postavil tedy literaturu plně do služeb společenského zápasu.

(ÚVOD)

Milosrdný spasitel, pán všemohúci, syn boží, Ježíš Kristus, pravý bůh a pravý člověk, přišel jest na svět, aby svědectvie pravdě vydal, o nebeském králevství kázal, ovčě zahynulé shledal a cestu jim slovem i skutkem k věčné radosti ukázal, v tom plně vůli otcě svého, pána boha. Milostivý spasitel v pokořě a v tichosti i v chudobě, jsa zavržený od pyšných lidí a od chytrcív tohoto světa, a zvláště od biskupív, od mistrív, od kněží a od zákonníkív, jenž sú mu sě vždy protivili, pracoval jest s lidem v kázání až do smrti; a to jest učinil z velikého slitování. Protož píše sv. Mat. v 9. kap. řka: „Vida Ježíš zástupy, slitoval sě nad nimi, neb sú byli trápeni, a leželi sú jako ovčě, nemajice pastýře.“ Protož řekl jest učedníkóm svým: „Jistě žen mnohá jest, ale dělníci nemnozí; protož proste pána žni, ať pošle dělníky na žen svú.“ To jest: mnozí sú lidé, jenž by rádi slovo božie slyšeli, a tak jako pšenice v stodolu králevství Kristova sě hodili; ale nemnozí sú dělníci, tověž že málo jest věrných kazatelív, kteří z lásky pro chválu boží, pro lidské a pro své spasenie pracují s lidem božím. Protož die spasitel: „Proste pána žni,“ to jest boha, jenž jest pán všeho světa, „ať pošle žencě věrné na žen svú.“ To slovo sv. Řehoř váží „žen mnohá a pracovníci nemnozí“ řka: „Toho bez těžké truchlosti mluvíti nemůžeme, neb ač sú ti, kteříž by rádi dobré věci slyšeli, ale nejsou ti, kteří by pravili. Aj, svět kněžimi jest naplněn, avšak ve žni boží velmě říedký pracovník bývá nalezen; neb úřad kněžský přijímáme, ale skutku úřada neplníme. Ale važte, bratřie moji, važte, co die pán: „Proste pána žni, ať pošle dělníky na žen svú!“ Vy za nás proste, abychom úžitečné věci vám připraviti mohli, aby jazyk od napomínanie neustal, a poněvadž miesto kázanie sme přijeli, aby před spravedlivým súdci nás naše mlčenie neodsúdilo.“ To sv. Řehoř. Jehož řeč, ale prvé svého spasitele já vážě, abych ovšem kněžského úřadu neopustil, času nezmařil, umienil sem pro chválu boží, pro spasenie Čechív věrných, kteříž žádají vůli boží poznati a plniti, čtenie nedělnie všecka kratičce s boží pomocí vyložiti, žádaje, aby ti, kteříž budú čísti neb slyšeti, byli spaseni, napřed sě hříechív varovali, boha nade všechny věci milovali, spolu milost drželi, v ctnostech prospievali a za mě hříšného pána boha poprosili.

A že nemají obecně čtení česky psaných, a výklad netak sě brzy přijme bez založení, protož chci vždy prvé čtenie položit a potom výklad,

35 aby našeho spasitele slovo vždy najviace vznělo a tak věrným bylo k spa-
sení oznámeno; neb ktož je v milosti do smrti slyšie, ti budú spaseni a zde
jsú blaženi, jakož die sám spasitel: „Blažení ti, kteříž slyšie slovo božie
a ostřiehají ho.“ To vážiece, máme pilně, mile, statečně a vesele slova
40 našeho milostivého spasitele poslúchati, jiným je praviti a kázati, pilně
k rozumu přivoditi, a vedlé jiného písma druhé vykládati, jakož světi
božím darem vykládají. I mámť úmysl, abych, což mohu, najlehčejie vy-
ložil k rozumu čtenie, ač ne ovšem týmž obyčejem, jako káži.

5 *od chytřev od chytráků, od mudřev – 7 sú mu se protivili* stavěli se mu na
odpor, vystupovali proti němu – 14 *tožz totiž, to jest – 17 sv. Řehoř:* Homiliae in
evangelia (Kázání na evangelia; PL 76, 1139); *slovo... váží* uvažuje, rozjímá o výro-
ku – 24 *sme přijeli* jsme přijali – 25 *před súdci* před soudcem – 26 *vážě* bera v potaz,
hodnotě; *abych ovšem kněžského úřadu neopustil, času nezmařil:* Hus stížen klatbou byl
ve vyhnanství mimo Prahu – 28 *čtenie nedělnie* výňatky z evangelia, čtené po ne-
dělích

33 *brzy* rychle, snadno – 34 *bez založení* bez základu, bez podkladu (tj. Písma) –
35 *aby vznělo* aby znělo – 37-38: Luk. 11,28 – 40 *k rozumu přivoditi* uváděti na mysl;
vedlé jiného písma druhé jeden biblický text podle druhého – 41 *najlehčejie* nejlehčím,
nejrozumitelnějším způsobem – 42 *k rozumu* podle smyslu

NEDĚLE SEDMÁ PO KRISTOVU NAROZENÍ

Sv. Mat. v 13. kap.

V ten čas řeče Ježíš učedlníkóm svým podobenstvie toto: Podobno jest
učiněno králevstvie nebeské člověku, jenž rozsiel jest dobré siemě na svém
poli (neb na své roli). A když sú spali lidé, přišel jest nepřítel jeho, i nasál
jest kúkole mezi pšenici, i odšel jest. A když vzroste zelina (herba, t. zelina,
5 neb v tomto čtení herba pšeničné osěnie) a úžitek učini, tehdy ukáza se
i kúkol. A přistúpivše sluhy hospodářovy řekly sú jemu: Pane, všaks
dobrého semene nasál na poli svém, i odkud má (t. pochop) kúkol? I veče
jim: Nepřítel člověk to učinil. I vecechu jemu sluhy: Chceš-li, jdeme (t. ať
jdeme) i vytrháme (vyplejem neb vyběrem) jej. I vece: Nic (t. nechodte),
10 neb snad trhajíce kúkol vytrhali by s ním spolu pšenici; nechte obého rósti
až do žně, a v čas žně diem žencóm: Vytrhajte najprvé kúkol, a sviežte jej
v snopy k pálení, ale pšenici sberťe (neb sklidťe) do stodoly mé.

Když jest milostivý spasitel tuto řeč odmluvil, učedlníci jeho ne-
rozuměvše, jakož die sv. Mat., přistúpili sú k němu řkúce: „Vylož nám
15 podobenstvie o kúkoli a o roli.“ A on odpověděv řekl jest: „Ten, jenž roz-

sievá siemě dobré, jest syn člověka, ale pole neb rolí jest svět, a dobré siemě jsou synové králevství a kúkol jsou synové zlostní a nepřítel, kterýž jich nasál, jest ďábel; a žen jest skonání světa a ženci anjelé jsou. Protož, jakož kúkol bývá sebrán a ohněm spálen, též bude na skonání světa: pošle syn člověka anjely své, a vyberú z králevství jeho všeka pohoršení, a ty, kteříž činie zlost, pustie je v pec ohnivú; tu bude pláč a škřehot zubóm.“ Takť jest vyložil sám Kristus svú řeč, jehož nižádný nemož polepšiti; protož byť nebylo nižádného výkladu jiného, věrná duše tomuto srozumějíc, měla by co rozjímati a vážiti pilně. Neb proto řekl jest Kristus před 20 25 tím čtením: „Kto má uši slyšeti, slyš!“

Ale že nevyložil Kristus, co jest králevství nebeské, protož věz, že králevství nebeské v podobenství jest on sám; neb poňavadž on die: „Ten, jenž rozsievá siemě, jest syn člověka,“ a na počátku čtenie die, že „podobno jest království nebeské člověku, jenž rozsiel jest dobré siemě na svém poli,“ 30 tehdyť sám se miení v tom podobenství. A tak on jest nasál dobrého semene v světě, neb jest všechny dobré věci stvořil, člověka Adama a Evu bez hřícha stvořil. A přišed nepřítel, i sál v nich kúkol neposlušenství, ale najprvé nevěry; neb Eva nevěřila jest bohu, by umřela, když by s dřeva zapověděného jedla; protož řekla jest, pochybující v božiem slově: Snad bychme umřeli? Protož když die Kristus, že ďábel nasál zlosynov, rozuměj, 35 ne by on je stvořil, ale že on je zlosyny svým návodem učinil; a tak rozsievaje v ně nevěru, bludy a všelikaké hříechy, zdělal jest je kúkolem.

Pak pro budúcie výklady, že často ve čtení zmienka jest o nebeském králevství, a v jednom čtení jinú věc znamená, a v jiném jinú, protož věz, 40 že království nebeské, jakož vzniká slovo, znamená sbor svatých, jenž jsou v nebesiech s bohem, nad nimiž bůh jest král; s nímž jsou požívají sbožie nebeského, to jest radosti, kterúž mají z jeho poznání. A v tomto smysle obecně lidé berú v rozumu králevství, když slyšie, ano jmenují království; a tak mož rozumieno býti v modlitbě Mat. 6, když říkáme: „Přid tvé 45 králevství,“ to jest: naplň se sbor vyvolených, kteříž s tebou mají býti v nebesiech. Též kdy jest řekl jeden člověk, sedě s Kristem u oběda: „Blahoslavený ten, kterýž jiesti bude chléb v království božiem,“ to jest mienil: který po smrti v nebesiech bude se sytiti.

Pak druhé králevství nebeské v písmě znamená Krista, jako v 17. kap. 50 sv. Luk.: „Otázán Ježíš od zákonníkův, kdy přijde království božie, odpověděl jim a řekl jest: Aj, království božie mezi vámi jest.“ Tu die Výklad: „Království božie se nazývá, to jako by řekl: Ptáte se, skóro-li v králevství nebeském budú lidé? Aj, já mezi vámi jsem, jenž věrným svým dám králevství, a vy mne neznáte.“

55 Třetí království nebeské znamená zde cierkev, to jest sbor křesťanský; jako v onom čtení Mat. 13: „Pošle syn člověka anjely své, a vyberú z království jeho všeka pohoršení.“ A k tomu slovu jest řeč sv. Řehoře,

60 jenž die: „Vědiono má býti, že častokrát v svatém písmě králevstvie nebeské nynějšího času cierkev slóve, o němž v jiném miestě pán die: ‚Pošle pán anjely své, a vyberú z královstvie jeho všechna pohoršenie.‘ Neb v onom královstvi blahoslavenstvie, v němž svrchovaný pokoj jest, nebudú moci nalezena býti pohoršenie, která by byla vybierána.“ To sv. Řehoř.

65 Čtvrté královstvie nebeské slóve miesto svatých v nebesiech; jako v 20. kap. sv. Mat. matka synów Zebedei prosila Krista řkúc: „Rci, ať sedneta tato dva syny má, jeden na pravici tvé a druhý na levici tvé v královstvi tvém.“ Aj, teď máš, že králevstvie Kristovo znamená miesto, v němž on sedí s svými svatými.

70 Páté královstvie nebeské znamená písmo svaté, jako v 21. kap. sv. Mat. die Kristus kněžím a zákonníkóm: „Bude otjato od vás králevstvie nebeské,“ to jest písmo zákona, „a bude dáno lidu, kterýž činí pózitek,“ to jest dobrému křesťanstvu, jenž požívá právé písma. A v 23. kap. sv. Mat. die Kristus: „Běda vám, mistři a zákonníci a pokrytci, jenž zavieráte králevstvie nebeské před lidmi; vy nevchodíte, a těm, kteří vchodie, vjíti bráníte.“ Co jest: zavieráte králevstvie nebeské před lidmi? Sv. Jan Zlatoustý die, že písmo, jenž ukazuje královstvie nebeské. Brány toho královstvie jsou rozumové, a ty rozumy mistři, zákonníci a pokrytci před lidem zavierají, brániece, aby sprostní písmu nerozuměli, a sami také v písmo rozumem pravým nevcházějí. Protož velmě neradi vidie, že lidé světšti umějí písmo, a bránie jim, jako teď Kristus die, aby nevchodili, to jest aby nečtli, a tak aby nerozuměli, a zvláště proto, aby lidé nesrozuměli, kterak oni mají býti živi; druhé proto, aby jich hřiechów netreskali; a třetie proto, aby v kázani jich bludu neznamenali, a že musějí se pilnějie učiti; a čtvrté že mnějí, by od světských ne tak vzácní byli. Ale dalť jest jim Kristus požehnanie za to řka: „Běda vám!“ A když Kristus die „běda“, tuť za hřiech smrtdelný ukazuje věčné zatracenie; neb běda jemu, ktož v ně se dostane.

85 Také doktorové, mistři, knězie, zákonníci a pokrytci, ač mají druzí klíče toho králevstvie, avšak jim otvierati nechtie, a hóre, že bránie; protož die jim k pozdravení Kristus v 11. kap. sv. Luk.: „Běda vám zákona umělym, jenž ste vzěli klíče uměnie!“ toť písmo. „Sami ste nevchodili, a těm, kteří vchodili, bránili ste.“ Aj, tato slova Kristova vykládají prvú jeho řeč, že co dřieve řekl: „zavieráte králevstvie“, to teď die: „zavieráte písmo vzemše klíč“, toť rozum písma. A těch jest nynie mnoho, jenž umějíce písmo nechtie vedlé ho živi býti ani jiných učiti, a ač kto chce učiti, ale bránie. Nuž, pro rozum Kristova čtenie pomni, ktož chcěš rozuměti, kde 95 ve čtení králevstvie nebeské co znamená, neb jinak neurozumieš. Aj, toto čtenie die: „Podobno jest učiněno králevstvie nebeské člověku, jenž rozsiel jest siemě dobré na svém poli,“ to jest: podoben jest Kristus, syn člověka, člověku, jenž rozsiel jest siemě dobré, jako tomu, jenž jest pšenice nasál na svém poli: sedlák pšenice na svém poli a syn člověka, Kristus, dobrých lidí

100 v své cirkvi; neb pole znamená svět, jako Kristus vyložil, a svět znamená sbor lidský, jako onde v 1. kap. sv. Jana: „Svět ho nepoznal,“ to jest: sbor zlých lidí Krista pravú věřú nepoznal. Pak siemě jest slovo božie a viera, jenž jest siemě dobré, neb činí syny božie. A to siemě rozsál jest Kristus v poli cirkvi svaté tak, že prvě byli sú lidé země dobrá, neb sú byli jelikožto
105 od boha stvořeni bez hříecha; ale zprzněni hříechem byli sú země chamradím a trním zkažená; ale z milosti Kristovy věřú, tiem semenem, sú synové boží učiněni. A tak Kristus die: „Siemě jsú synové královstvie,“ to jest: jsú synové moji, jenž ke mně a k spasení příslušejí věřú a milováním.

„A když sú spali lidé“, to jest když sú lěni byli prelátové a knězie,
110 neostřiehajíce Kristova pole, jakož die sv. Augustin, a také když sú jiní lidé spali, tověz netbali svého spasenie, „přišel jest nepřitel jeho“, Kristus die „ďábel“, jenž od stvořenie člověka z své závisti vždy jest nepřitel člověka. Ten nepřitel ďábel, jehož Kristus nazývá člověkem, nasál jest najprvė kúkole, když v čistú zemi, v Adama a v Evu, naučenú u vieřé od
115 boha, vsál jest lež, jakož die písmo Genesis v prvnic knihách v 3. kap., řka, že neumřú; a to jest učinil chytřě, počav od ženy, když při ní Adam nebyl, jako činie zlosynové, když muže s ženú nenie. Také otázal jie, aby mohl vztvěděti, jest-li příchylna k přivolení; a znamenav v odpovědi, ana řkúc: „abychvě snad neumřěli“, ihned jako prvý lhář, nébrž lež pravdě
120 Kristově protivná, řekl jest: „Nikoli neumřete.“ A tak nasáv kúkole, jakož die čtenie, „i odšel jest“. Jakož die sv. Beda, že často starý nepřitel, když již člověka pokušením porazí, za čas otejde: ne proto, aby své zlosti konec učinil, ale aby potom brzce se navrátě lehčejie pokusil. A tak někdy uveda člověka v hříech, již maje jako jistého v své moci jako rybář rýbu u vrši
125 neb na udici, pohledá jiného; a někdy pokuse člověka v jeden čas, nemoha ho přemoci otejde, aby potom, když se on nevystřěže, spieše zklamal; jako die čtenie: „když sú spali lidé“, tověz nevystřiehajíce sebe, přijda i pokusí i nasěje kúkole. „A když vzroste zelina a úžitek učiní, tehdy ukáže se i kúkol,“ to jest když viera tak od ďábla zprzněná vzejde a úžitek učiní,
130 to jest skutek v sobě dobrý: jako když člověk postí se, almužny činí, modlí se a v hříechu smrtdelném vědomě stojí. „Přistúpivše sluhy hospodárovy“, tověz světi a nynějši věrní, túž žádostí jdúce, kteříž znamenají, kterak mnoho kúkole jest nasáto od ďábla v pšenici, „řekli sú“, jako diviece se: „Panc, všaks dobrého semene nasál na poli svém, i odkud má,“ tověz
135 pochop a moc, „kúkol?“ A dále řkú: „Chceš-li, vytrháme jej.“

Tohoto slova nynějši prelátové velmě se držie, a neumějíce rozeznati mezi kúkolem a mezi pšenicí, co jest lepšího, i více trhají pšenici než kúkol, tupiece více pravdu než křivdu a majíce pravdu za lež a zasě lež za pravdu, takže plní se na nich prorocvie Isai. v 5. kap. o nich: „Běda, kteříž řkú tomu, co jest zlé, dobré, a co jest dobré, řkú zlé!“ A druzí slepci
140 řkú, že neškodí, ale dobré jest s jedniem zlým mnoho dobrých lidí zahubiti.

Jakož sem od nich slýchal, ani dávajú príklad, že pro jednu tunu heryňkóv zlych upalujú někomu jiných mnoho dobrých, a též postavóv sukna. A již zjevně sú toho potvrdili, že sú u papeže Jana XXIII. byly dobyli, na níž 145 prikazuje zjevně, aby i zlé i dobré knihy mistra Jana Viklefa spálili, neb je velmě hnětú, že psáno v nich o jejich svatokupectví, o pýše, o smilství a o lakomství; a najviece se hněvají, že je nazývá almužníky a že nemají jako světšti páni panovati; a také proto, že píše, když sú knězie zle živi a nechtie zlosti ostati, tehdy světšti řádem a dobrým úmyslem, aby neměli 150 nač hřešiti, mohú jim zbožie otjeti a také desátkóv jim nedávati. A tyto řeči potupili sú někteří doktorové s kanovníky, s faráři a s mnichy u Pražě v radnici, po německu řkúce na rathauzě, ale mnozí mistři, a takměř věčcie strana jich, a obec bakalářóv a studentóv k tomu potupení sú nepřistúpili, ale brž mistři stáli sú v obecné škole v koleji a dovodili sú písmem, že sú ti 155 doktorové s rotú svú pravdu potupili, a volali sú ty doktory do školy, aby dovedli písmem; a oni sú nechťeli, neb sú nesměli, nemajíce písma, jímž by mohli dovésti svého potupenie. A toho všeho byl jest póvod Štěpán Páleč, ten doktor, někdy, když jest pravdu miloval, mój věrný a milý přítel, a druhý Stanislav; a vzdvihla sta se proto, že sme my nechťeli přivoliti 160 k bule papežové, na níž jest dal kříž, to jest moc, aby, ktož kolivěk chtie, budťo knězie, jeptičky i mnišie, pripravili se na zahubenie krále Ladislava Nápuľského i všech, kteříž pod jeho mocí jsú a s ním držie; a v té bule odsúdil ho do čtvrtého pokolenie, a mnoho jiných věcí, a dáva odpuštění hřiechóv i muk, ktož to učinie neb penieze dadie. I dal jest milosrdný spa- 165 sitel poznánie mnohým mistróm, kněžím i svěckým, že sú k tomu nepřivo- lili pro mnohé věci. A druzí sú hrdla svá na tom složili, neb sú proti kaza- telóm odvolávali, když sú kázali, že papež jest bóh zemský a mój, komu chce, dáti odpuštění hřiechóv i muk a že má mečem železným bojovati jako světský král; a z těch Martin, Jan a Stašek sú stěti a ve jméno božie 170 položení sú u Betlémě a jini potom sú jimáni, mučeni i žalařováni.

Toto píši za věrnú kroniku, aby naši potomci, přihodí-li se též, věděli, že sú se před nimi jini směle na smrt posadili. A dobře příleži k tomuto čtení, že bránil jest hospodář sluhám, aby nevytrhávali kúkole, aby mnějice, by kúkol vytrhali, nevytrhali i pšenice; neb die čtenie, že řekl jim hospodář: 175 „Netrhajte kúkole, aby snad trhajice kúkol nevytrhali spolu s kúkolem i pšenice, ale nechte obého rósti až do žni.“ Toho nenie nečinie, ale trhají pšenici a kúkole nechají rósti; neb lhářóv s odpustky čert jest všudy takměř nasál a těch velmě prelátové a knězie druzí hájejí, i doktorové, a druzí mlčejí a nesmějí proti dáblóvu kúkoli úst otevřieti. A tak že sú zesnuli lidé, 180 jedni leností, druzí bázní a třetí dáblóvú poražení jsú chytrostí, protož nasál jest nepřitel člověk mnoho v pšenici kúkole. Nasál jest také proto zvláště dábel kúkole, že nechtie nyní preláti i doktorové, aby písmo sva- tého čtenie rozsúdilo pravdu, ale aby oni sami súdili, jakož sú biskupové,

mistři, knězie a zákonníci Krista falešným svěděctvím odsúdili. A tak svými
185 hanebnými ustaveními súdie i odsuzujú vernú kněží, jenž proti jich svato-
kupectví i proti jiné zlosti káží. Avšak mají to věděti, že poňavadž panny
Marie a tak všie říše nebeské jest tato rada: „Což kolivěk die vám Ježíš,
to činite,“ a Ježíš die, aby oni nepanovali, aby zlata a stříbra sobě nesobili,
aby darmo dávali, aby nesmilnili; a teď die, aby obého rósti až do žně
190 nechali, aby z své hlúposti, a snad druzí i ze zlosti, pšenice s kúkolem, t.
dobrých se zlými nezahubili, neb on sám, jenž nemóž poblúdití, v súdný
den die anjelóm svým jako spravedlivý súdce, aby kúkol v snopy svázali.
Neb zlým budú nohy i ruce svázány a budú v zevnitřnie temnosti uvrženi,
ale pšenice, to jest všichni vyvolení, do stodoly radosti nebeské budú
195 sebráni.

A znamenaj tu, že jakož kúkol některak prospěšen jest pšenici, neb
vieže spolu stéblé, že móž lépe státi proti větru, aby neklátil jí, jako by
klátil, když by kúkole nebylo – a na počátce něco podoben jest kúkol
k pšenici a vytrhánie by kúkole bylo škodné, kdyby jej trhali a pšenici
200 tlačili –, tak zlí, když sú řiedce rozseti mezi dobrými, něco sú dobrým ku
pomoci veliké odplaty a jsú jim jako k zvykání v boji duchovniem. Neb
kdyby nižádný zlý dobrému nepřekazil, dobrý by neměl pokušenje, a tak
ani boje velikého, protož neměl by veliké odplaty; ale že zlý jest dán dobrým
na pokušenje, aby setrvajíce proti jeho zlosti měli velikú odplatu, protož
205 všech zlých vytrhánie, kdyby nynie bylo, byla by dobrým veliká újma.
Protož nejvyšší pán a najmúdrější die: „Nechte obého rósti až do žně.“

Avšak druhy slušie světským kúkol vypléti vedlé rady písma božieho,
ale ne vedlé jich všech ustavení; i mohú to druhy učiniti, ale s velikú radú
rozumných lidí v písmě božiem a z milosti a s pilností, aby pšenice nepo-
210 tlačili ani z kořen vytrhali. Ale Petrovi v 18. kap. sv. Mat. prikázal jest
spasitel člověka hříšného po třetiem napomenutí, když má hříech na sobě
zjevný a obce nechce poslúchatí, aby se ho varoval jako pohana a zjevného
hříšníka, ale nepřikázal mu zabiti; a pak nynější náměstkové Petrovi
upletli sú se v popravu, a vzdějice vernému křesťanu kacieř, i upálé, jako
215 sú knězie učinili Ježíšovi.

Předmětem výkladu je Mat. 13,24-30 – 3 *nasál jest nasel* – 4 *vzroste zelina*
vzrostla rostlina – 5 *úžitek učiní přinesla úžitek* – 7 *pochoť vznik, počátek* – 11 *sviežte*
svažte

14-21: Mat. 13,36-42 – 17 *zlostní špatní, hříšní* – 18 *skonánie konec* – 21 *zlost*
zlo, zlé skutky, hříchy; *pustie vsadí; škřěhot zubóm skřipění zubů* – 22 *jehož nižádný*
nemóž polepsiti a to nikdo nemůže lépe vyložit – 23 *srozumějíc porozumějíc*

28 *členie evangelia* – 33 *nevěry nevěření, nevíry*; *s dřěva se stromu* – 37 *zdeľal*
jest je kúkolem udělal je kúkolem, dal jim podobu kúkole –

40 *vzní zní* – 41 *požívají sbožie užívají majetku, bohatství* – 43 *ano že (to)* –
47: Luk. 14,15 – 49 *druhé ... třetie atd. za druhé ... za třetí atd.* – 51 *Výklad: tzv.*
Glossa ordinaria, soubor výroků církevních učitelů k jednotlivým místům v bibli –

52 *skóro-li ... budú* zdali brzy ... budou – 57 *Řehoře*: Homiliae in evangelia (Kázání na evangelia; PL 76, 1118) – 64 *synův Zebedei* (lat. tvar) synů Zebedeových – 65 *ať sedneta* (duál) ať usednou – 66 *teď zde* – 70 *činí požitek* přináší užitek – 71 *požívá práve* užívá řádně, správně – 72 *mistři a zákonníci* řemeslní učitelé a vykladači zákona Mojžišova – 74 *Jan Zlatoustý*: Opus imperfectum in Matthaëum (Nedokončený výklad na Matoušovo evangelium, hom. 44; PG 56, 881) – 77 *sprostní prostí*, neučení – 78 *velmě* velmi – 80 *aby nesrozuměli* aby neporozuměli, aby se nepoučili – 82 *aby bludu neznamenali* aby nepřišli na blud – 83 *by od světských ne tak vzácní byli* že by je laikové nechovali v takové úctě

86 *ať mají* mají-li – 87 *a hóře* a co je horší – 88 *zákona umělym* znalým zákona (božího) – 89 *klíče uměnie* přístup k poznání – 92 *rozum smysl* – 94 *pro rozum* pro porozumění – 95 *neurozumieš* neporozumíš, nepochopíš – 104 *prvé* dříve; *jelikožto* jakožto, jako – 108 *milováním* láskou

110 *neostřiehajice* protože nestřeží; *Augustin*: Quaestiones septemdecim in Evangelium secundum Matthaëum (Sedmnáct otázek na evangelium podle Matouše; PL 35, 1367) – 118 *vzvěděti* dověděti se – 119 *něbrž* ba, ba spíše – 121 *Beda*: mnich a filosof († 735), který se zasloužil o rozšíření křesťanství k Anglosasům; citát neurčen – 122 *za čas na čas* – 123 *aby lehčejie pokusil* aby snadněji uvedl v pokušení

138 *zasě* naopak – 140 *slepici* zaslepenci – 142 *ani jak*, že (to oni); *tunu heryňkóv* bečku sledů, ryb – 143 *postavón* štůček – 144 *buly dobyli*: nařízení spálit knihy Viklefovy bylo vydáno již papežem Alexandrem V. (r. 1409) a provedeno 16. července 1410 (za papeže Jana XXIII.); *na niž* v niž – 147 *almužniky* těmi, kdo dostávají almužny, tj. nadace, důchody – 149 *ostati* zanechat; *řádem a dobrým úmyslem* řádně a správně – 151 *u Praze v radnici* v Praze na radnici – 154 *ale brž* ale; *stáli sú* stavěli se na odpor; *v obecné škole v koleji* v universitní koleji; *dovodili sú* dokazovali – 155 *s rotů* se skupinou, se stranou – 156 *sú nesměli* neodvážili se – 157 *Štěpán Pálec*: vrstevník Husův (srov. zde na s. 221) – 158 *někdy* dříve, kdysi – 159 *Stanislav*: Stanislav ze Znojma, jeden z učitelů Husových; *vzdvihla sta sě* (duál) zvedli se, postavili se na odpor – 160 *na niž jest dal kříž* již vyhlásil křížovou výpravu (bula byla vydána v září 1411) – 162 *Nápuľského* Neapolského; *s ním držie* jsou s ním ve spolku – 167 *sú odvolávali* odmlouvali, reptali – 169 *Martin, Jan a Stašek*: tovaryši popravení za odpustkových bouří – 170 *položeni sú* jsou pochováni

171 *věrnú* pravdivou – 172 *sú sě na smrt posadili* vydali se na smrt; *příleží* hodí se – 176 *něnie* nyní – 178 *hájejí* brávají v ochranu – 179 *sú zesnuli* usnuli – 185 *věrnú kněží* věrné kněžstvo, věrné kněze – 187: Jan 2,5 – 188 *aby sobě nesobili* aby si neosobovali, aby nezískávali pro sebe – 193 *v zevnitřnie temnosti* do pekelných temnot

197 *vieže spolu stěblé* svazuje, spojuje stěbla – 198 *něco* poněkud – 200 *kdyby tlačili* kdyby šlapali – 200-201 *sú ku pomoci veliké odplaty* dopomáhají k veliké odplatě – 202 *kdyby nepřekazil* kdyby nepřekážel – 209 *z milosti* z lásky; *s pilností* s úsilím – 213 *náměstkové* nástupci – 214 *upletli sú sě v popravu* pletou se do souzení; *vzdějice* nadávající

NEDĚLE NA MASOPUST

Sv. Lukáš v 18. kapitule

V ten čas pojal jest (súkromie) Ježíš dvanádst učedníkův a řekl jest jim: Aj, jdeme (neb vstupujem) do Jeruzaléma a budú dokonány všechny věci, kteréž psány sú skrze proroky (neb od prorokův) o synu člověka

(Marie panny). Neb bude dán (od kniežat) pohanóm, bude posmievan
5 i bičován a uplvan; a když ho zbičujú, zabijí ho, a den tretí z mrtvých
vstane. A oni nic těch věcí nerozuměli sú a bieše slovo toto skryto od nich;
a nerozumiechu, které věci biechu řečeny od něho. A stalo se jest, když se
blížil k Jericho (městečku), slepý jeden sedieše vedlé cesty žebře. A když
10 uslyše zástup minující, tázáše, co by to bylo? I řekli sú jemu, že Ježíš jde
Nazaretský. I voláše řka: Ježíši, synu Davidóv, smiluj se nade mnú! A kteří
napřed jdiechu, láli sú mu, aby mlčěl; a on mnoho více voláše: Synu
Davidóv, smiluj se nade mnú (neb milostiv mi buď)! A stav Ježíš, kázal
ho přivesti k sobě; a když se přiblížil, otázal ho řka: Co chceš, tobě učiním.
15 A on vece: Pane, ať vidím. A Ježíš vece jemu: Prožil! Viera tvá tě uzdra-
vila (tověz pro vieru si uzdraven). A ihned viděl jest a šel jest po něm,
velebě (chvále) boha; a vešken lid (všechna obec), když uzřě, dal jest
chválu bohu.

Svaté toto čtenie cierkev svatá, jenž jest sbor věrných křesťanów,
dnes svým synóm jest na památku položila, aby pamatujice svého milosti-
20 vého otce umučenie hrozné a smrt nevinnú, ohavnú a ukrutnú, od marnosti
se zachovali věduce, že pro ně dal se k tomu utrpení a k té smrti. Ó běda
bláznivým masopustníkom, jenž zapomenúce dobrodienstvie tak velikého
i dadie se k marnostem, jimiž se posmievají svému otcí! A abychem se
vystřehli od hříechu, jenž tento čas najvíce lidem panuje, to svaté čtenie
25 srdečně znamenajme! Aj, co die spásitel učedlníkom, pojem je súkromie?
Že jde dobrovolně k posmievaní, uplvaní, bičování a k zabití – a masopust-
níci pójdú k smilství, obžerství, k bláznovství a k své duše zahubení! Proč?
Neb jeho svatému čtení nerozumějí, tověz že ač slyšie a tělestowně rozumějí,
ale v duši mile nepřijímají. Aj, apoštolé také, ještě tělestowní, nerozuměli sú
30 jeho řeči, ana jest velmě zjevná, jakož každý móž jí rozuměti. I die svatý
Lukáš: „Pojal jest Ježíš dvanádet učedlníkov a řekl jest jim.“ „Pojal
súkromie“, jako die sv. Mat. v 20. kap., aby se jiní menší učedlníci nepohor-
šili. „Dvanáct“, mezi nimiž byl Judáš, proto, aby vystřehl ho pro budúcí
zradu; a jiné vystřehl, aby v jeho z mrtvých vstání nepochybovali, jakož
35 die sv. Řehoř: „Vykupitel náš, věda, že pro jeho umučenie učedlníci se budú
mútití, jim daleko napřed svého umučenie múku i svého z mrtvých vstanie
oslavu jest pověděl, aby, když by, an mře, viděli, jakož jim jest pověděl,
také že z mrtvých vstane, nepochybovali. A že ještě učedlníci tělestowní
nemohli sú srozuměti slov jeho tajemství, k divu je přivedl, když jest před
40 nimi slepý zrak vzal, aby ti, kteříž slov tajemství nestihli, u vieřě nebes-
kými skutky byli potvrzeni.“ To sv. Řehoř.

Porciyna se Epistola prwne Mi-
stra Jana zhusyngze

In Iste Jan huo wnaidegi Ma-
ha bozi wicemni wse cechy
ge; boha mlhugi a budu mi
lowati z adost swi y moditbu nesti
recaui wzkuzugi aby w milosti bozi
prebywali wicemni a w bohu mlhy ge
stie mi ge to wmyss pablo aby zna-
menali kral; bor pyssiy a lakomy
a wssye obawne plhy potupil ge
knyhy me ceste . gich; gest auisly-
sski am widiel . A by ge slyssal wch-
dy by gin nerozumiel . Neb wboru
byli su wlassy francuzy Englyssy
Hspani menicy . a gin gnych yazi
know godne aczby gin ego rozumiel
Wiskup Jan Aptomyslysty genz
gest tu byl agini czechowe nabadači
e kaptolu prassku y wyskhradsku .
Oduch; posslo ge pohanenie praw-
dy bozje y nassie zemie ceste gi; ya
mam wnaidegi bozi za zemi naylep-
ssy wicry znamenage z adost klowu
bozje . a obocycom . O byssie wic-
dieli ten; bor gen; se nazywa ; boram
nayswicetysym a ze nemo; poblir-
dit . Wssie spatryzlyby obawnost
proweliku omci; sem slyssal obcznie
od Swabiuow ze Konstanzye neb
kostunze gich; Wicsto zatezygeti let
nezbude hrechow kerez ge spachal
ten; bor w gich; Wicste . A rku wssie
ku wiece ze su se pohorssyli tie ; bor
a plwali su denzy widuce obawne
wiczey . a ya wam prawni ze kopy;
sem stal przednim ; bore prwmi den
spatryw ano mjadneho radu neme
rzet sem klasystic kopy; su wssygeny
krcieli takto . Wnic; sem by wicssy

poztiwost do brota a lepssy rzad byl
w rco ; boru nei ge . Tedy nayw-
ssy kardynal rctt ge kral mlhwo
Nahradie sy pohornagi mlhwo a
ya sem odpowiedal rzi; neb nahra-
die ; adny proti mme nekrcial ale tu
to wssygeny kzyge . A pomewad;
takym nerzadan stel gest on ; bor-
gen; gest wiece slosti wcpul nei; do
broty . Wicemni a w bohu mlhy kze-
stane nednye sebe ochoziti gich; wy-
nessem gen; ofam gin neprospe-
ge . Oni se ro; letie yako meryli a o-
stawenie gich; stane yako paucyna .
Wic; su csheli ostrassyti ale nemo-
kli su bozje mozy wemnie pccmocy
Wicemni su proti mme nekrcieli giti
yako; su slysseli pam mlhstwi genz
su stali stacime podle prawdy wa-
zawss se wssie hanby Czechowe Ho-
ra wane y polacy A wssal; wlassie
pam Wazlaw z Wude a pam Jan z
chlinni . neb tu su stali gen; ge kral
Egmann sam pustil w ; bor . a sly-
sseli su ze kopy; sem rzet; zadu nauce
me psali se ego zle chyy nauzeni byti
Tedy kardynal naywssy rzet; ge
pomewad; chze; nauzeni byti to
nauzenie mas odwolati . iako; pade-
sar mistrnow pifina swaccho nalezlo
gest . A y krasse nauzenie tak by-
swata Katherina diewka mlada me-
laby byla wstupti prawdy a wicry
pama geuzkrysta proto ze padefar-
mistrnow proti me gest bylo . Ale sta-
la gest draba diewka n; dosimti ami-
stry gest ku pam bohu przywedla .
gich; ya hrzeissiy nemo;u przywe-
sti . Tot wam pissy aby ste widieli
ze su mjadnym pishem am kerymi
duowody mme neprzanohli . nei; liti

10. Hus na hranici – vyobrazení v Jenškém kodexu

11. Zbytky nástěnných nápisů v Bellémské kapli

12. Soška Jeronýma Pražského na táborském městském znaku

Z té řeči máš, že jim své umučenie napřed, než jest trpěl, pověděl pro
jich potvrzenie. Též nám se dnes čte to čtenie, abychom hříechov se varo-
vali, a v svaté paměti jeho majíce umučenie, v dobrých skutciech sebe
45 potvrdili. Dále máš, že jim řekl: „Aj, jdeme do Jeruzaléma,“ tověz dobro-
volně, ne bezděčně. V tom ukazuje své veliké k otci poslušensvie, své
velikú pokoru a své veliké milosrdenstvie. „A budú dokonány vsecky věci,
kterěz psány sú skrze proroky,“ to jest budú naplněny. Psáno bylo o něm
od prorokov, co má činiti, co trpěti a co za obě má vzieti, za své oslavenie
50 a naše vykúpenie. „Neb ty věci psány sú o synu člověka“, t. o Kristovi, jenž
jest syn jednoho člověka, panny Marie; což se dokoná, die „neb bude dán
pohanóm“.

Tu věz, že otec dal ho na smrt, jakož die sv. Pavel k Římenínóm v 8.
kap.: „Zvláštniemu synu svému neodpustil jest böh, ale za ny za vsecky
55 dal jest ho, tověz na smrt.“ Dal se jest také sám za nás, jakož die sv. Pavel
k Efezským v 5. kap.: „Dal se jest sám za nás obět.“ Dal jest ho Judáš,
jakož die sv. Mat. v 26. kap., že jest řekl: „Co chcte mi dáti, a já vám ho
zradím?“ Dali sú ho biskupové a knězie i zákonnici Pilátovi k smrti, jakož
jemu řekl jest Pilát: „Lid tvój a biskupové tvoji dali sú mi tě, cos učinil?“
60 Dal ho Pilát konečně na smrt, jakož die sv. Lukáš v 23. kap.: „Ježíše bičova-
ného dal jest k jich vóli.“ Važiž, že böh otec dal ho z veliké milosti našeho
spasenie, a on se též dal; Judáš dal ho z velikého lakomstvie a knězie s bis-
kupy z veliké závisti. S Judášem držie nynější svatokupci a zrádce a prodava-
vači pravdy a s kněžími a s biskupy držie závistiví, kteří hubie ty, jenž boží
65 pravdu káží.

Dále die čtenie „bude posmieván“. Tu věz, že posmievali sú se v domu
biskupa Kaifáše jeho múdrosti, když sú, zavázavše jeho oči, s ním na mocho-
drž hráli, rkúce v 23. kap. sv. Luk.: „Hádaj, Kriste! Kto jest, jenž tě bil?“
Jako na jhře říekají zaviežice oči a udeřiece: „Kto v tě?“ Druhé posmievali
70 sú se jeho tichosti u Eroda v domu, že jim k jich vóli neodpověděl; protož,
die sv. Luk. v 23. kap., pohržel jím Erodes i jeho lid a dal na něho rúcho
bielé na znamenie, že jest blázen. Třetie posmievali sú se jeho králevému
důstojenství u Piláta, davše trest v ruku jako berlu a korunu trnovú na
hlavu a oblekše v prozladené rúcho, i říekali sú klekajice a tepúce títí
75 v hlavu: „Zdráv, králi židovský!“ Potom sú plili v tvář jeho i Židé u Kaifáše.
Čtvrté posmievali sú se jeho moci, chodiece okolo kříže, volajice: „Haha, ty,
jenž boříš chrám boží, pomoz sobě!“ A jiní: „Jiným jest pomáhal, nechť
sobě pomóže!“ A opět: „Doufalf jest bohu, nechť jemu pomóž nynie,
chce-li!“ Aj, takť sú naplnili posmievanie.

80 Ó milí synové Kristovi, i nejde vám to nynie k mysli? Aj, vysvobódcě
věžňov zrazen jest, oslava anjelov v posměch jest, pán všeho světa mrskán
jest, zrcadlo nepoškrvněné a krása věčné světlosti uplvána jest: i zdalif
nynie netrpí tak veliké protivnosti od zlých křesťanov? Však die sv. Pavel

85 k Židóm v 6. kap., že ti, ktoríž jednu osvietení sú a okusili sú daru nebes-
kého, jako jsú kresťané, jenž sú verú osvietení kresť prijeli a slovo božie
prijímali, a opěť v hriechy smrteľné padajú, ti druhé sobě syna božieho
mučie a v posměch mají. Takť die sv. Pavel. I zdaliť nynie u biskupóv jeho
múdrosti sě neposmieľajú ti, jenž jeho život za bláznovstvie mají? A kto jim
90 die: Neprodávajte moci duchovnie, jenž slóve duši poručenie, oltářóv, koste-
lów a oleje svěcenie, rozhrěšovánie a žakovstva svěcenie, nebť die spasitel:
„Darmo ste vzěli, darmo dajte,“ a oni ihned: Toť kacieř! Toť blázen! Chce
nás již učiti. Bíte ho, rujte, do žaláře ve tmu vsaďte, ať nás neučí! I zdaliť sě
také jeho múdrosti neposmieľajú? On velmě múdrě ustavil, a biskupové
v posměch mají. Co? Aby biskupové světsky nepanovali, aby nesmilnili,
95 aby kázali, aby lid velmě snažně k spasení vedli.

Těž pohriechu v domiech kniežetských tiší sú v posměch a u súdci
pravda nalézá pomoc jako Kristus u Piláta. A to pohriechu od kněží pochodí,
že oni sami jim zlý příklad dávají, křivě súdiece jich netreskci, ani jim káží,
ani rady dávají, kterak by právě súdili, ale brž naučie, kterak by pravdu
100 udusili. Jako sú biskupové, doktorové, kanovníci, opatové, faráři a zákon-
níci vydali radu svěským na radnici neb na rathauzě, aby potupili mnohé
kusy a kazatele druhé aby od kázanie slova božieho odstrčili; to sú dokto-
rové Páleč, Stanislav s druhými vydali, s Eliášem, s Brodem, s Ború a s Ši-
monem. Ale ač sú potupili, že knězie nemají panovati světsky, však vždy
105 stojí pravda chudého Krista, jenž nechtěť panovati, řekl jest učedníkóm
svým: „Králové svěťští, tiť panují, ale vy ne tak.“ A ač sú potupili, že
desátkové jsú pravé almužny, avšak ač oni nechtie slúti, však požívajice
desátkóv jsú almužníci: neb sú jich ani po dědictví došli, ani kúpili, ani
vydělali, ani v kostky vyhráli, jedne ač by druzí, kupujice obroky u papeže
110 neb u jiných, jak jich došli; avšak vždy desátkové jsú almužny, od lidí pro
boží chválu za duše dány. Protož říekají jim zádušie, i oni sami, když jim
kto chce škoditi, tehdy žalují, kvielé, volají, káží, že jim chudé zadušenje
berú a hubie; ale když jim nižádný nepřekážie, tehdy nazývají panstvie!
Čertovi páni! Kdeť sú od Krista k světskému panování povoláni? Snad onde:
115 „Chceš-li býti dokonalý, jdi a prodaj všecky věci, které máš, a daj chudým
a poď po mně.“ Na to slovo die sv. Augustin, že to jest prikázanie zvláštne
kněžské, kanovnícké i mnichovské. A svatý Bernard, piše ku papeži, jenž
slul Eugenius, die, že nemá panovati, přivodě jemu i svatého Petra řeč
i Kristovu; a die zjevně na toto slovo: „Králové pohanští panují, ale vy ne
120 tak,“ die teď zjevně: „Apoštolóm zapověděno jest panování!“

Ale již toto jest v posměch a v potupenie od času, jakž jest dáno papeži
od Konstantina krále panování, po třech stech let a po prvém po Kristovi.
V kteréžto dánie hlas jest slyšien, že „dnes jest jed vlit v cirkiev boží“.
I pravie oni, že ďábel to řekl, a já diem, že buď anjel boží neb ďábel, vždyť
125 jest pravdu pověděl. Neb tiem nesčastným sbožím, jež Kristus nazývá

mamonovú zlost, Luk. 16., zjedovatělo a ztráveno jest nám takměř všecko křesťanstvo na duši. Odkud svárové mezi papeži, mezi biskupy a mezi jinými kněžími? Psi se o kost hryzú, vezmi kost, a přestanúť: nebud sbožie u kostela, a nenalezneš k němu kniežka! Odkud svatokupectvie, odkud přielišná v kněžích pýcha nad světské, odkud jich smilstva? Jistě od toho jedu. Ale tělestní uředníci Kristovi, tověz ti, jenž po Kristovi jdú, aby tělo pásli: knězie, mnišie a žáci, tiť tomu nechtie rozuměti. A co jest těch tělestných, kteříž proto jsú knězie, aby byli bohaci, lidu vzácní, jiesti, píti dosti měli a v rozkoši přebývali! Byl by toho dóvod, kdyby knězie všichni tak byli živi jako Kristus s apoštoly: aby majíce oděvec podobný a co jiesti a píti ku potřebě, měli na tom dosti, jako die sv. Pavel 1. Timoteovi v 6. kapitule.

Dále die čtenie: „A stalo se jest, když se blížil k Jericho, slepý jeden sedieše vedlé cesty žebře.“ Tu vedlé výkladu svatého Řehoře Jericho jest nedostatek našeho tělesenstvie, k němuž se Ježíš přiblížil, když se syn boží vtělil, a člověku světlo, kteréž jest byl hříchem ztratil, jemu navrátil. Neb poňavadž se böh v tělesenství ponížil, člověka jest k božským věcem povýšil; kterýžto člověk, právě jakož die čtenie, slepý podlé cesty žebře sedí; neb Kristus pravda die: „Já sem cesta.“ Protož ktož světla věčné jasnosti nezná, slepý jest; ale věři-li, že Kristus vykupitel jest, tehdy vedlé cesty sedí. A věři-li, ale ještě modliti se Kristovi mešká, aby světlo věčné přijal, tehdy slepý u cesty sedí, ale ještě, aby světlo viděl, neprosí; pakli věři a u cesty sedí, a již srdečně volá, znaje své temnosti a žádaje, aby viděl světlo, tehdy volaj srdečně: „Ježíši, synu Davidóv, smiluj se nade mnú!“

A tu ještě znamenaj v tom slovu: „Slepý jeden sedieše vedlé cesty žebře“, že duchovně čtyři věci v naší biedě se znamenají: Prvé slepota, že die „slepý“; druhé mdloba, že die „sedí“; třetie blud, že die „vedlé cesty“; čtvrté chudoba, že die „žebře“. Neb člověk jest pro hříech slep, mdel, bludný a velmě chudý: slep, že boha právě nezná; mdel, že nic duchovnieho dobře nečiní; bludný, že v přikázání, jenž jest cesta božie, nechodí; a chudý, že vše, což jest měl, to jest ztratil. Neb zhřěšiv smrtedlně, ztratil jest boží milost, i duši, i tělo, i vše, což jest v milosti měl, tak že, jakož die sv. Augustin, nenie hoden chleba jiesti; neb jsa v hříeše smrtedlném, jest zrádce a protivník boží, a tak nenie hoden chleba ani které věci požívati. A to by se nevěřiciemu dokázalo, kdyby v tom hříeše umřel, že by tělo červie, lidé sbožie a duši čertie vzěli, a on by v pekle nemohl ničehož k vůli požívati. Dóvod jest na onom bohateci pohřebeném v pekle, jenž je nemohl mieti k své žádosti krápě vody. Protož třeba slepému volati a řeči: „Ježíši, synu Davidóv, smiluj se nade mnú!“

Tu znamenaj, že slepec tento vyznal jest, že Ježíš jest pravý böh i člověk. Řka „Ježíši“ ukazuje, že jest böh pravý, neb Ježíš, jako anjel Gabriel vyložil jest, řečeno jest „spasitel“. A řka „synu Davidóv“ vyznává,

že jest pravý člověk. A řka „smiluj se nade mnú“ ukazuje jeho moc a milosrdenstvie; neb by neměl ho za mocného, jenž by ho mohl uzdraviti, a za milosrdného, jenž by ho chtěl uzdraviti, tehdy by ne tak velmě k němu volal řka „smiluj se nade mnú!“ Protož die sv. Jan Zlatoustý: „Ó člověče, nečetls knih, jsa bez očí; i kteraks poznal světlo světa?“ A odpovídá sám řka: „Věru pán osvěcuje slepé!“ Dále viz, odkud tento slepý vzal jest pochop, aby poznal Ježíše, a shledáš, že z slyšení a z otázanie; neb die čtenie:

170 „A když uslyše zástup minující, tázáše, co by to bylo?“ Tu jest naučení, že otázaním a slyšením o Ježíšovi lidé přichodie ku poznání viery a tak i k spasení, jakož dovodí sv. Pavel k Římenínóm v 10. kap. řka, že viera jest z slyšení a slyšení nemóz býti bez pravenie neb kázanie. – „Řekli sú jemu, že Ježíš jde Nazaretský.“ Ježíš Nazaretský proto, že v Nazaretě jest vzvěstován i vychován. Nazaret slóve ktvúci, a který květ více v ctnosti kvetl než Ježíš? „I voláše“, ale srdcem více než usty: „Ježíši“, t. spasiteli a tak bože, „synu Davidóv“ a tak člověče, „smiluj se“, moc a milosrdenstvie ukáže „nade mnú“, jenž jsem biedný a tvého milosrdenstvie potřebný. „A kteří napřed jdiechu, láli sú mu, aby mlčel.“

185 Ó zlí lidé, bráníte volati k Ježíšovi, aby se smiloval; avšak on die skrze Davida: „Volati bude ke mně, t. potřebný, a já uslyším ho a vzvelebím ho.“ Tento silně následují zástup nynější, jenž branie Ježíše Krista jmenovati, jimž ti sú v ohavnosti, kteříž často Ježíše Krista milují a jmenují. Aníž od počátka, jakž sú křestané nastali, mezi křestany nebylo jest tak jméno

190 Kristovo zavrženo jako nynie, a zvláště od kněží, že ač v svých hodinách jmenují Krista, avšak velmě se protivie, když slyšie kazatele neb jiného člověka, an jmenuje Krista. Ale věrný křestan, netbaje na ten chaterný svódný zástup, jenž předčí před Ježíšem, svá ustavenie a přikázanie více velebě než Ježíšova, ten, řku, křestan volá z srdce bez strachu ještě více:

195 „Ježíši, synu Davidóv, smiluj se nade mnú,“ neb nenie písma, by kdy kto volal tak k němu, a nebyl uslyšán. A divná věc, že biskupové a knězie, mistři a zákonníci neříkali sú jemu rádi Ježíš, než: opilec, žráč, hříšník, dábelník, blázen, svódc, zločinec neb zlosyn, rúhavec, to jest kacieř, jakož čtenie ukazuje. Tak nynie jeho údóm věrným říekají, a tak i jemu, neb die on sám:

200 „Což ste jednomu najmenšiemu z mých učinili, mně ste učinili.“

„A stav Ježíš, kázal ho přivesti k sobě.“ I stáním, i přikázáním, i mluvením, i skutkem milostivý Ježíš ukázal jest tu milosrdenstvie. Ó milostivý Ježíši, slepý nemóz po tobě jíti, a ty ho čakáš; branie jemu k tobě volati, a ty ho přivesti velíš. Ó milosrdný Ježíši, vieces vážil hlas jednoho slepého

205 než hlas zástupa velikého. Ó milostivý Ježíši, nynieť by papež, arcibiskup a všelikaký prelát neb král nestal tak k volání jednoho slepého žebráka, aby se nad ním smiloval, pravdu volajícímu učinil. Nebť die Isaiáš v 1. kap.: „Sirotku nesúdie a přě vdovy nevchodí k nim.“ Pakli kdy vejde, ale prvěť ji objedie, aneb roky ztrávie, žeť jí málo neb nic neostane. Aníž kází chudého

- 210 k sobě přivésti, ale brž kází odehnati; aniž brzy se naleznú ti, jenž by nuzného a zvláště hříšného k Ježíšovi přivedli.
- „A když se přiblížil, otázal ho: „Co chceš, tobě učiním.“ Ó milostivý Ježíši, mile si slepého žebráka ščakal, ochotněs ho otázal řka: „Co chceš?“, sladce a štědrě k prosbě jemu si se poddal řka: „Co chceš, tobě učiním.“
- 215 Vóle jeho na něm ptáš; zda mieníš, že neuzdravuješ těch, jenž k tobě nevolají a nežádají tvého smilování, ale uzdravuješ ty, jenž volají: „Ježíši, synu Davidóv, smiluj se nade mnú?“ Protož ty tiežeš ho, ne by nevěděl, co chce, ale že chceš, aby ty byl prošen, aby srdce k tobě pozdvihl, aby k žádosti věččí popudil a utěšil, že uslyšíš.
- 220 „A on vece: Pane, ať vidím!“ Znamenaj slepého prosbu! Prvê řekl „Synu Davidóv“, ale již die „pane“, jako by řekl: Jelikož jsi syn Davidóv, můžeš se smilovati, ale nemůžeš slepých osvécovati; ale jelikož jsi pán všeho světa, jsa synem božím, můžeš slepé osvécovati. Protož dokavad volal jest „synu Davidóv, smiluj se nade mnú“, dotud nevzal zdravie; ale když jest
- 225 řekl „pane“, ihned byl uzdraven; nebo on jest pán, jenž osvécuje slepé. Protož věř slepý, že on jest ten pán, ihned die: „Pane, ať vidím!“ Tu die sv. Řehoř: „Aj, slepý od pána ne zlata, ale světla žádá, nechce nic kromě světla žádati; neb ač co kolivěk slepý móż mieti, bez světla nemóż viděti, co má. Protož následujme ho, bratřie najmilejší, o němž slyšíme, že i na duši
- 230 jest uzdraven i na těle. Ne falešného sbožie, ne zemských daróv, ne zhynujících ctí od pána, ale světla žádejme; ne světla, kteréž v miestě móż býti zavřieno a kteréž s časem bude skonáno, které noci bývá přetrženo, kteréž obecně od nás hříšníkóv bývá vidieno, ale onoho světla žádejme, kteréž s anjely viděti můžeme, kteréž ani počátka má, ani skonanie, kterémužto
- 235 světlu jistě viera cesta jest. Neb právě slepému, jenž osvícen měl býti, ihned Ježíš jest odpověděl: „Prozři, viera tvá, ta tě uzdravila.“ Ale k tomu pomýšlenie tělestného člověka die: Kterak mohu světla duchovníeho hledati, poňavadž jeho nemohu viděti? Však nejisto jest, jest-li, poňavadž tělestnýmá očima se nesvietí. Tomu myšlení odpovéd jest, že toho myšlenie, kteréž čije ne tělem, ale skrze duši myslí; a nižádný nepochybuje, má-li duši,
- 240 avšak jie nevidí, a z neviděné duše viděné tělo se spravuje. Ale již co prosíciemu slepci se stalo a co on jest učinil, slyšme. Neb die čtenie: „A ihned prozřel jest, a šel jest po něm, velebě boha.“ Vidí a následuje ten, ktož, co jest dobré rozuměje, činí; ale ten vidí a nenásleduje, ktož, věda, co jest
- 245 dobré, nečiní.“ To svatý Řehoř. „A vešken lid když uzřě, dal jest chválu bohu.“ Též i my týž skutek Ježíšóv vidúce, jděme po něm v ctnostech, chvalme ho, velebme ho, ač sme slepi byli na duši, sediece vedlé cesty, a ne v cestě, kteráž die: „Já jsem cestal!“ A byli-li sme žebráci, chleba jeho svatého těla i chleba tělestného nehodní, volaj každý z nás řka: „Ježíši, synu
- 250 Davidóv, smiluj se nade mnú!“ A všichni spolkem dajme chválu bohu otcí, synu i duchu svatému, jenž jest böh požehnaný na věky.

Předmětem výkladu je Luk. 18,31-43 – 1 *súkromie* v soukromí, stranou – 5 *uplvan* poplivan – 8 *žebře* žebraje – 9 *minující* míjející, jak jde mimo – 12 *stav* zastaviv se – 15 *tožz* totiž; *po něm* za ním

18 *členie* evangelium – 20 *aby od marnosti se zachovali* aby se zdržovali marnosti – 22 *masopustníkóm* těm, kdo slaví (hlučně) masopust; *dobrodienstvie* dobrodiní – 23 *dadie se k marnostem* oddávají se marnostem; *abychom se vystřehli od hřiechu* abychom se vyvarovali hříchu – 24 *tento čas* v tuto dobu – 25 *znamenajme* rozvažujme; *pojem* pojava, vzav – 28 *tělestně* skutečně, v konkrétním smyslu – 29 *tělestní*: tj. neosvěcení – 33 *Judáš Jidáš*; *aby vystřehl ho* aby mu dal výstrahu – 35 *Řehoř*: Homilia in evangelia (Kázání na evangelia; PL 76, 1082) – 36 *se mútiti* rmoutit se, trápit se – 37 *an mře* jak umírá – 40 *nestihli* (m. *nesstihli*) nepostihli, nepochopili – 42 *z té řeči máš* z toho plyne závěr – 43 *pro jich potvrzenie* aby je utvrdil – 46 *ne bezděčně* ne proti vůli, ne z donucení

54 *zvláštniemu* vlastnímu – 57 *chcte* chcete – 58 *biskupové* židovští velekněží (Annáš a Kaifáš); *zákonníci* učitelé a vykladači zákona Mojžíšova – 59: Jan 18,35 – 61 *k jich vůli* aby si s ním udělali, co chtějí; *važiž* považ

67 *na mochrz* na slepou bábu – 69 *na jhře* při hře – 70 *u Eroda* u Herodesa – 71 *pohrzěl* pohrdal – 72 *králevému* královskému – 73 *trest* (2. p. *třsti*) trestinu, rákos – 74 *prozlacené* protkávané zlatem – 75-79: Mat. 27,29 a 40 a 43 – 77-78 *Jiným jest pomáhal*: Luk. 23, 35 – 78 *doufal jest* bohu věřil v boha, spoléhal na boha

80 *nejde vám to nyní k mysli* nemůžete to nyní pochopit; *vysvobodce* vysvoboditel, osvoboditel – 83 *protivnosti* protivenství – 85 *sú přijeli* přijali – 86 *druhé* podruhé – 89 *duši poručenie* udělování svátosti umírajících – 90 *žakovstva* kleriků, nižších duchovních – 91: Mat. 10,8 – 92 *rujte rvěte* – 93 *ustavil* ustanovil

96 *knížetských* knížecích – 97 *pochodí* pochází – 99 *právě* spravedlivě – 100 *zákonníci* mniši, řeholníci – 102 *kusy* články (učení); *aby odstrčili* aby zapudili, vyhnali – 103 *Páleč, Stanislav*: Štěpán Páleč, Stanislav ze Znojma, dřívější přítel Husovi; *s Eliášem, s Brodem, s Ború a s Šimonem*: mínění universitní mistři Jan Eliášův, Ondřej z Brodu, Jiří z Boru a Šimon z Tišnova – 106: Luk. 22,25-26 – 107 *desátkové* desátky, část výnosu odváděná duchovním správcům; *požtvajice* užívající, berouce – 108 *sú jich ani po dědictví došli* ani jich nedosáhli dědictvím – 109 *jedne ač by* leda že by; *obroky* obročí, prebendy, z nichž plyne důchod – 112 *zadušenje* záduší, příjmy – 115-116: Mat. 19,21 – 116 *Augustin*: jde o spis neznámého autora, připisovaný Augustinovi, Sermo de contemptu mundi (Řeč o pohrdání světem; PL 40, 1215) – 117 *Bernard*: opat kláštera v Clairvaux ve Francii († 1153), církevní učitel, zastánce přísného řeholního života; cit. De consideratione libri V ad Eugenium III. (Pět knih o rozjímání k Eugeniovi III.; PL 182, 748) – 118 *přivodě* uváděje, připomínaje

121 *jakž jest dáno papeži...*: ve středověku se tradovalo a věřilo, že císař Konstantin odevzdal papeži Silvestrovi také světskou vládu nad Římem a západem; při této události prý bylo slyšet hlas, že do církve byl vlit jed; smyšlenost této tzv. donace Konstantinovy, na níž církev zakládala své právo na světskou vládu, dokázal už v 15. stol. humanista Lorenzo Valla – 126 *mamonovú* zlost hřích lakoty; *zráveno jest* je otráveno – 129 *knížeka* prostého kněze – 131 *aby tělo páslí* aby se starali o tělesné blaho – 135 *oděvec podobný* vhodný oděv – 139 *Řehoř*: srov. Homiliae in evangelia (Kázání na evangelia; PL 76, 1082) – 144: Jan 14,6 – 146 *mešká* otálí

151 *duchovně* v duchovním, přeneseném smyslu – 152 *mdloba* slabost – 157 *Augustin*: příliš obecné místo nezjištěno – 161 *k vůli* podle své vůle – 162 *důvod* důkaz – 163 *krápě* krůpěj, kapku

171 *Jan Zlatoustý*: Pseudo-Chrysostomus, In caecum a Christo sanatum homilia (Kázání na evangelium o slepci uzdraveném od Krista; PG 59, 599) – 173 *osvěcuje*

slepé dává světlo, tj. zrak slepým; *pochop* schopnost chápat – 176 *přichodie* přicházejí – 179 *vzpěšován* oznámen – 180 *ktvúctí* kvetoucí

186: Ž. 90, 15; *vzvelebím ho* povznesu ho, pomohu mu – 188 *v ohavnosti* odporní – 189 *jakž sú křesťané nastali* když vzniklo křesťanství – 190 *v svých hodinách* v modlitbách, které jsou povinni se modlit v určité hodiny – 193 *předěti* osobuje si přednost – 195 *nenie písma* není místa v bibli – 197-198: srov. Mat. 11,19 a Luk. 7,34; *žráč* žrout; *ďábelník* ďáblem posedlý

208 *sirotku nesúdie* sirotkovi nepomáhají k spravedlnosti; *prvéf* dříve – 209 *objedie* vyjedí; *roky ztrávie* spotřebují úroky

213 *si žebráka ščakal* přijal jsi žebráka – 217 *tiežeš tážeš se*; *ne by nevěděf* ne že bys nevěděl

227 *Řehoř*: Homiliae in evangelia (PL 76, 1084-1085) – 230 *zhynujících* pomíjivých – 232 *bude skonáno* zanikne, zhasne – 240 *čije* cítí, vnímá – 241 *sě spravuje* řídí se

O POSTAČITELNOSTI ZÁKONA KRISTOVA

Na sklonku léta r. 1414 konal Hus za pobytu na hradě Krakovci rozsáhlé přípravy k cestě na koncil (církvní sněm), svolaný do Kostnice. Když vyvinul velké úsilí směřující k tomu, aby nebyl obeslán na koncil jako kacír, a když dosáhl možnosti svobodného vstupu do Kostnice, přistoupil k soustředěnému studiu a k přípravě několika projevů. Jde především o dvě slavnostní kázání, která chtěl v Kostnici proslovit. Mimo ně sepsal diskusní úvahu (kvestii) „Utrum lex Iesu Christi, veri dei et hominis, per se sufficit ad regimen ecclesiae militantis“ (Zda zákon Ježíše Krista, pravého boha a člověka, sám o sobě stačí k řízení církve bojující), stručně zvanou *De sufficientia legis Christi (O postačitelnosti zákona Kristova)*. Materiál k těmto projevům shromáždil Hus ještě v Čechách, jejich zpracování snad dokončil až v Kostnici. Latinskou kvestii O postačitelnosti nemohl před koncilem přednést, přítomní čeští páni ji však předložili 30. května 1415 koncilu jménem Husovým písemně.

Je povinností moudrých, aby nejprve člověka pozorně vyslechli, slyšené zkoumali před soudem rozumu, prozkoumané poctivě vážili a teprve potom uvážené s čistým svědomím rozsoudili, varující se přitom hněvu, závisti, nenávisti a malicherné ctižádosti, vlastností, které znemožňují 5 duchu postihovat pravdu a podlamují soudcovu spravedlivost. Proto já, nepatrný a bezvýznamný člověk, chystaje se promluvit před shromážděním nejmoudřejších z celého světa, jak za to mám, zapřísahám vás milosrdenstvím Ježíše Krista, pravého boha i pravého člověka, abyste mne tak, jak 10 jsem právě vyložil, v klidu vyslechli. Vím zajisté z výroku Nikodéma, uvedeného v 7. kapitole Janova evangelia, že zákon nesoudí člověka, dokud ho nevyslechne a nezjistí, co dělá. Proto také praví nejspravedlivější soudce u Lukáše 6: „Nesudte, a nebudete souzeni; neodsuzujte, a nebudete odsouzeni.“

15 Pokusím se tedy já, nejmenší z kněží, tak jako jsem se o to pokoušel v dobách dřívějších, užít na svou obranu Kristova zákona. Chci se přitom, pokud dopřeje boží milost, uvarovat hněvivé mstivosti, závisti a malicherné